

12.2.2016

VVTDno-2015-238

YHDENVERTAISUUS VALTUUTETTU

DISKRIMINERINGSOMBUDSMANNEN
NON-DISCRIMINATION OMBUDSMAN
OVTTAVEARDÁSAŠVUOĐAÁITTARDEADDJI

Yhteydenottonne yhdenvertaisuusvaltuutettuun

Hyvä vastaanottaja

Olette ottanut yhteyttä yhdenvertaisuusvaltuutetun toimistoon asiassa, joka koskee Päivittäistavarakauppa ry:n (PTY ry) antamaa suositusta jäsenyrityksilleen. Esitätte kantelussanne, että PTY ry ohjeistaa jäseniään olemaan myymättä alle 18-vuotiaille alle 2,8 % alkoholia sisältäviä tuotteita. Vaaditte, että yhdenvertaisuusvaltuutettu ottaa asiaan kantaa ja vaatii kauppoja lopettamaan lainvastaisen ikäsyjinnän.

Yhdenvertaisuusvaltuutetun tehtävä

Yhdenvertaisuusvaltuutetun tehtävänä on valvoa yhdenvertaisuuslain (1325/2014) noudattamista sekä yleisesti edistää yhdenvertaisuuden toteutumista ja ehkäistä syrjintää. Tämän lisäksi valtuutettu toimii kansallisena ihmiskaupparaporttoijana ja valvoo ulkomaalaisten maasta poistamista.

Tehtäviensä hoitamiseksi valtuutettu voi muun muassa antaa yleisiä suosituksia syrjinnän ehkäisemiseksi ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi. Yksittäistapauksessa valtuutettu voi myös antaa lausunnon yhdenvertaisuuslain vastaisen menettelyn ennaltaehkäisemiseksi taikka sellaisen jatkamisen tai uusimisen estämiseksi. Valtuutetun antamat lausunnot voivat sisältää myös kannanottoja siitä, miten yksittäistapauksessa yhdenvertaisuuslakia tulisi tulkita ja soveltaa.

Valtuutetun kannanotto

Alkoholijuomien vähittäismyyntikiellot perustuvat alkoholilakiin (1143/1994). Varsinaisten myyntikiellojen lisäksi mainitun lain 16 §:ssä säädetään, että vähintään 1,2 ja enintään 2,8 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältävää juomaa ei saa myydä henkilölle, joka on kahdeksatoista vuotta nuorempi. Tältä osin kantelunne kohteena oleva PTY ry:n toiminta perustuu voimassa olevaan alkoholilakiin.

Yhdenvertaisuuslain 11 §:n mukaan erilainen kohtelu ei ole syrjintää, jos kohtelu perustuu lakiin ja sillä muutoin on hyväksyttävä tavoite ja keinot tavoitteen saavuttamiseksi ovat oikeasuhtaisia. Alkoholilain tarkoituksena on alkoholin kulutusta ohjaamalla ehkäistä

alkoholipitoisista aineista aiheutuvia yhteiskunnallisia, sosiaalisia ja terveydellisiä haittoja. Valtuutettu pitää hyväksyttävänä ja oikeasuhtaisena sitä, että alkoholilain vähittäismyyntikiellot rajoittavat vain vähäisiäkin määriä alkoholia sisältävien juomien myyntiä lapsille ja nuorille.

Niin sanottujen ikärajavaltovottavien tuotteiden lisäksi PTY ry suosittelee, että sen jäsenyrityksissä ei myydä alle 18-vuotiaille myöskään sellaisia alkoholia sisältäviä juomia, joissa on alkoholia alle 1,2 %. Valtuutetun käsityksen mukaan ainakin osassa näitä tuotteita pyritään vähäisen alkoholimäärän lisäksi jäljittelemään alkoholijuomien ulkonäköä. Tältä osin toteamme, että yhdenvertaisuuslain 11 §:n nojalla erilainen kohtelu muutoin kuin etnisen alkuperän perusteella voi olla oikeutettua tavaroiden- ja palveluiden tarjonnassa siinäkin tapauksessa, että asiasta ei ole säädetty laissa. Edellytyksenä on, että kohtelulla on perus- ja ihmisoikeuksien kannalta hyväksyttävä tavoite ja keinot tavoitteen saavuttamiseksi ovat oikeasuhtaisia.

Yhdenvertaisuusvaltuutetun arvion mukaan PTY ry:n suositus olla myymättä lapsille alle 1,2 % alkoholia sisältäviä juomia olisi perusteltavissa perus- ja ihmisoikeuksien kannalta hyväksyttävällä tavoitteella ja keinoa tavoitteen saavuttamiseksi voi pitää oikeasuhtaisena. PTY ry:n suosituksen voi nähdä suojaavan erityisesti lapsia ja tukevan lapsen oikeuksien toteutumista ja lapsen edun edistämistä muun muassa siten kuin Suomi on YK:n lapsen oikeuksien yleissopimuksessa sitoutunut. Sopimusartiklojen mukaan lapsella on esimerkiksi oikeus erityiseen suojeluun sekä oikeus mahdollisimman täysimääräiseen kehittymiseen ja oikeus parhaaseen mahdolliseen terveydentilaan. Myös oikeasuhtaisuutta koskeva edellytys voi täytyä, sillä PTY ry:n suosituksesta huolimatta lapset voivat vapaasti ostaa kauposta kaikkia niitä juomia, joissa ei ole ollenkaan alkoholia ja joiden myyntipakkaukset eivät jäljittele alkoholijuomia.

Valtuutetun arvio koskee vain kantelun kohteena olevaa PTY ry:n suositusta, mutta on mahdollista, että yksittäisiä, konkreettisia ostotilanteita arvioitaessa saatettaisiin eri tapauksissa päätyä erilaisiin lopputulemiin. Saattaa olla, että esimerkiksi 10-vuotiaan lapsen alle 1,2 %:sen oluen ostoyritystä arvioitaisiin toisin kuin 17-vuotiaan yritystä ostaa kaupasta simaa.

Kaikesta edellä esitetystä huolimatta valtuutettu katsoo, että PTY ry:n suositusta alle 1,2 % alkoholia sisältävistä juomista ei ole mielekästä arvioida yhdenvertaisuuslain tarkoittamana syrjintäkysymyksenä. Kaikki erilainen kohtelu ei ole yhdenvertaisuuslaissa tarkoitettua kiellettyä syrjintää. Lasten tosiasiallinen yhdenvertaisuus ei vaaranna siitä syystä, että heille ei myydä alle 1,2 % alkoholia sisältäviä juomia. Yhdenvertaisuusvaltuutetun mielestä asiaa olisikin tarkasteltava sosiaali- ja terveyspoliittisena sekä lapsen oikeuksiin liittyvänä kysymyksenä. Sosiaali- ja terveysministeriö valmistelee parhaillaan alkoholilain kokonaisuudistusta. Yhdenvertaisuusvaltuutettu esittää, että PTY ry:n suositusta pohditaan tässä yhteydessä ja varmistetaan, että uudistukseen liittyvästä norminpurkutavoitteesta huolimatta erityisesti lapsia suojataan alkoholin haitoilta.

Yhdenvertaisuusvaltuutettu

Kirsi Pimiä

Ylitarkastaja

Pirjo Kruskopf

Tiedoksi

Alko Oy
Lapsiasiavaltuutettu
Päivittäistavarakauppa ry
Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto Valvira
Sosiaali- ja terveysministeriö
Terveysten ja hyvinvoinnin laitos THL